

דרכי הלימוד
ס' כללים בדרך העיון וההבנה הנכונה
סז

ועוד תועלויות ישנן בלימוד בחברותא: 1. קל יותר להתרכז בלימוד. 2. קל ונח ללמוד ב'ביטוי שפתיים' כל הזמן.

[ונציין כאן עצה חשובה: השתדל אתה להיות זה שמסביר. והתועלת בזה היא, שכאשר הינך מוציא את הדברים מפיו ומבארם, קל לך להתרכז בדברים יותר מאשר כשהינך שומע את ההסבר מאחר. על כן התגבר על העצלות - ותבין ביתר קלות, הִיָּה לאיש חיל - ותעלה מחיל לחיל. ועצה נוספת בזאת נא'ר, שכאשר הלומד מסביר את הלימוד לחבירו (או רב לתלמידו), לא ידבר בצורה סתמית, אלא יפרש דבריו (חשוב הדיבור - באופן שיהיה ברור. 'ברחל ביתך הקטנה' - ההבנה תהיה נכונה). לא יאמר: "הוא לא מסכים איתו בזה", אלא: "רבא אינו מסכים עם אב"י בדין ייאוש שלא מדעת"].

מב. אימות מקורות. הניסיון הוכיח שכתובת עד מפי עד גורמת למכשולים רבים. לכן, אין לסמוך על מלקטים שונים, אלא יש לבדוק את המקורות עצמם ולוודא שאכן הדברים מופיעים שם, ושכוונת המחבר הקדמון היא כפי שהבינו המלקט האחרון.

ולא רק אצל חכמי דורנו, אלא אפילו אצל גדולים מהדורות הקודמים, מצינו שנפלו טעויות בדברים שכתבו, מחמת שהעתיקו אותם מבלי לעיין היטב במקור. ואביא דוגמה. הבאר היטב בסימן שי"ט (סק"ב) הביא משו"ת מהריט"ץ (סי' רג), את הדין ש"אין ברירה בלח", וכתב שטעם המהריט"ץ הוא משום שאין ברירה אלא בדבר המעורב ממש אבל דבר שצף מלמעלה אינו מעורב. אולם, המעיין בשו"ת המהריט"ץ שם יראה שטעם המהריט"ץ הוא משום שבלח הדרך היא לשמר במשמרת אבל ביד זה דרך ברירה ביבש ומותר בלח (והיינו "אין ברירה בלח" - בלח הדרך היא לשמר בכלי ולא לברור ביד). ורבים וטובים ראו את המהריט"ץ דרך הבה"ט וטעו גם הם. (עיין בהרחבה בספרי הק' יין צלול, ביאורים בבה"ט).

אם-כן, יעשה החכם כן: בלומדו עיניים שונים, יבדוק בעצמו את המקור בפנים, ובפרט הלומד בספרי הלכה, לא יתרפה במלאכה, אלא כל הלכה יבדוק במקורה, ובכך יגיע לאמיתתה של תורה.

מג. להיבחן. יצטרף למסגרת של מבחנים כגון 'רבנות', 'דרשו' וכדו'. זה יחייב אותו להבין הדברים לאשורן ולחזור עליהם ולזכרם כראוי. (ועל זה אמרו